

STORTINGET

Innst. 334 S

(2025–2026)

Innstilling til Stortinget
fra familie- og kulturkomiteen

Dokument 8:209 S (2025–2026)

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjersti Toppe, Bengt Fasteraune og Bent-Joacim Bentzen om et gratis og likeverdig kremasjonstilbud

svarsplassering og retningslinjer for å sikre en tilstrekkelig gravferdsberedskap.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslagene.

Til Stortinget

Innledning

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen sørge for en økning i krematorium- og kjøleromskapiteten i Norge i tråd med etterspørsel og samfunnets behov i et beredskapsperspektiv og sikre lik tilgang over hele landet. En plan for dette skal legges fram for Stortinget i forbindelse med statsbudsjettet for 2027.
2. Stortinget ber regjeringen sikre at gravlegging skal være gratis uavhengig av gravleggingsform (kiste-grav eller kremasjon) og komme tilbake til Stortinget med forslag til hvordan dagens kremasjonsavgift kan avvikles.
3. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å lovfeste at krematorier kun kan være eid og drevet av det offentlige (gravplassmyndigheter, kommuner og enheter eid av slike, som interkommunale selskaper), slik at investering og drift av krematorium ikke kan settes ut på anbud til private kommersielle selskaper.
4. Stortinget ber regjeringen snarest fremme forslag om å klargjøre lovverket og sørge for tydelig an-

Komiteens behandling

Komiteen inviterte til skriftlig høring i saken og hadde innen fristen 24. april 2026 mottatt tre høringsuttalelser.

Representantforslaget har vært forelagt Barne- og familiedepartementet til vurdering. Svarbrevet fra statsråd Lene Vågslid av 22. april 2026 er vedlagt innstillingen.

Sakens dokumenter er tilgjengelige på sakssiden på stortinget.no.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Hashim Abdi, lederen Bente Estil, og Benjamin Jakobsen, fra Fremskrittspartiet, Liv Gustavsen, Silje Hjemdal og Morgan Langfeldt, fra Høyre, Haagen Poppe og Tone Wilhelmsen Trøen, fra Sosialistisk Venstreparti, Mirell Høyer-Berntsen, fra Miljøpartiet De Grønne, Siren Julianne Jensen, og fra Kristelig Folkeparti, Jorunn Gleditsch Lossius, viser til representantforslaget om et gratis og likeverdig kremasjonstilbud.

Komiteen viser til at statsråden i brev av 22. april 2026 varsler at organisering av kremasjonstilbudet er

under utredning, og at det tas sikte på å sende ut et høringsnotat.

Behovet for en gjennomgang av kremasjonstilbudet begrunnes i betydelige utviklingstrekk knyttet til beredskapsbehovet, befolkningsframskrivninger og en økende kremasjonsandel.

Departementet viser for øvrig til gravplassloven og det kommunale ansvaret som følger av den, og at folketrygdens stønad til båretransport i forbindelse med kremasjon sikrer at dette er et tilgjengelig alternativ over hele landet. Kremasjonsavgiften er en kommunal avgift hjemlet i lov.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti, viser til at etter regjeringens syn følger det av dagens gravplasslov at private, kommersielle selskaper ikke kan drive krematorier.

Til forslaget om å sikre en tilstrekkelig gravferdsberedskap gir statsråden uttrykk for at det kan være aktuelt å utrede behovet for lovendringer i den retning som foreslås i representantforslaget, og at hun eventuelt vil komme tilbake til dette i et senere lovarbeid.

Flertallet har merket seg at statsråden imøteser høringssvarene knyttet til arbeidet som forberedes, og at dette vil gi grunnlag for en eventuell proposisjon til Stortinget.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til Dokument 8:209 S (2025–2026) om et gratis og likeverdig kremasjonstilbud, samt til statsrådets grundige og nyanserte vurderinger i svarbrevet til komiteen.

Disse medlemmer deler statsrådets overordnede vurdering av at spørsmål knyttet til kremasjonskapasitet, organisering av krematorier og gravferdsberedskap må sees i en langsiktig sammenheng og forankres i gjeldende ansvarsdeling mellom stat og kommune. Beredskap er et sentralt hensyn, og disse medlemmer understreker betydningen av at løsninger utvikles i tråd med prinsippene som følger av totalberedskapsarbeidet, slik dette er omtalt i Meld. St. 9 (2024–2025) og regjeringens nasjonale sikkerhetsstrategi.

Disse medlemmer viser til at gravplassloven legger ansvaret for å ha nok gravplasser til kommunene, og at kommunesektoren over lang tid har vist evne til å sørge for gravplasser og krematorier i takt med lokale og regionale behov. Disse medlemmer støtter statsrådets vurdering av at statlig styring av lokalisering og organisering av krematorier ville være prinsipielt uheldig og lite treffsikkert, og viser til at interkommunalt samarbeid fortsatt gir gode muligheter for robuste løsninger.

Disse medlemmer merker seg samtidig at stønad til båretransport bidrar til å sikre likeverdig tilgang

til kremasjon over hele landet. Spørsmål knyttet til kjøleromskapasitet vurderes som komplekse og egnet for nærmere utredning, slik statsråden legger til grunn.

Disse medlemmer støtter ikke forslag nr. 1 i representantforslaget.

Disse medlemmer viser til at kremasjonsavgiften er en lovhjemlet kommunal avgift, og at Stortinget så sent som i 2020 tok stilling til spørsmålet om hvorvidt avgiften skulle avvikles. Et enstemmig storting vedtok da at den skulle opprettholdes.

Disse medlemmer deler statsrådets vurdering av at en avvikling av kremasjonsavgiften forutsetter full kompensasjon til kommunene gjennom rammetilskuddet, og at dette må vurderes opp mot andre prioriterte formål i budsjettssammenheng.

Disse medlemmer vil understreke betydningen av forutsigbar finansiering av den lokale gravplassforvaltningen og støtter statsrådets tilnærming til dette spørsmålet, og støtter dermed ikke forslag nr. 2 i representantforslaget.

Disse medlemmer slutter seg til statsrådets vurdering av at gjeldende rett ikke åpner for at private, kommersielle aktører kan eie og drive krematorier. Disse medlemmer viser til departementets vedtak 23. juni og 15. juli 2025 og Kongen i statsråds avgjørelser fra 2025, hvor fire privateide aksjeselskaper fikk avslag på søknad om å anlegge krematorium, og legger til grunn at rettstilstanden på dette punktet er klar.

På denne bakgrunn ser disse medlemmer ikke behov for ytterligere lovfesting slik forslagsstillerne tar til orde for, og støtter ikke forslag nr. 3.

Disse medlemmer deler statsrådets vurdering av at gravplasslovens krav til gravreserve ivaretar sentrale beredskapshensyn, men erkjenner samtidig at beredskap er et kontinuerlig og langsiktig arbeid. Disse medlemmer er positive til at departementet vurderer behovet for ytterligere utredning og eventuelle justeringer i lovverk og veiledning, i tråd med statsrådets redegjørelse.

Disse medlemmer mener statsrådets vurderinger gir en god og helhetlig framstilling av utfordringer og handlingsrom innen gravplass- og krematoriesektoren. Disse medlemmer støtter statsrådets linje om å utrede spørsmålene grundig og sende dem på høring, og mener dette gir det best mulige grunnlaget for eventuelle senere forslag til Stortinget.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre viser til at Norge står overfor en betydelig kapasitetsutfordring innen kremasjon og kjøleromfasiliteter. Stadig flere velger kremasjon, samtidig som flere regioner allerede melder om presset kapasitet og økende ventetid. Det er derfor nødvendig å sikre rask utbygging av kapasitet og bedre beredskap over hele landet.

Disse medlemmer støtter derfor de forslagene som omhandler økt kapasitet og tydeligere ansvar og beredskap innen gravferdssektoren.

Disse medlemmer reagerer imidlertid sterkt på forslag som etter disse medlemmers syn bygger på en foreldet og ideologisk motstand mot private løsninger. Særlig forslaget som omhandler at krematorier kun kan være eid og driftes av det offentlige, mener disse medlemmer i praksis innebærer et forbud mot private aktører innen krematoriedrift og legger opp til at staten, kommunene eller interkommunale selskaper alene skal eie og drive denne kapasiteten.

Disse medlemmer mener dette er helt feil vei å gå i en situasjon der behovet øker kraftig og det offentlige allerede sliter med kapasitet, investeringer og økonomi.

Disse medlemmer viser til at private aktører flere steder i landet har ønsket å etablere nye krematorier for å bidra til økt kapasitet og avlaste kommunene, men at regjeringen har avslått samtlige søknader. Dette skjer samtidig som regjeringen selv erkjenner at behovet for kremasjonskapasitet vil øke betydelig i årene fremover.

Disse medlemmer mener det fremstår både arrogant og lite løsningsorientert når regjeringen avviser private initiativ av ideologiske årsaker fremfor å ta i bruk all tilgjengelig kapasitet for å sikre folk en verdig gravferd.

Disse medlemmer viser videre til sine respektive partiers tidligere engasjement i saken, blant annet gjennom skriftlig spørsmål om regjeringens håndtering av private initiativ innen krematoriedrift.

Disse medlemmer mener det avgjørende må være at tjenestene holder høy kvalitet, oppfyller strenge krav til verdighet, sikkerhet og tilsyn, og bidrar til nødvendig kapasitet, ikke hvem som eier bygget.

Disse medlemmer kan ikke støtte et forslag som i realiteten vil lovfeste et offentlig monopol på krematoriedrift. Disse medlemmer mener tvert imot at seriøse private aktører bør kunne godkjennes og bidra til å bygge opp nødvendig kapasitet i samarbeid med kommuner og offentlige myndigheter.

Disse medlemmer mener også det er urimelig at kommunene alene skal sitte igjen med milliardinvesteringer og store låneopptak når private aktører både ønsker og er villige til å investere i nødvendig infrastruktur.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme nødvendige lovforslag som sikrer at det kan etableres og driftes private krematorier.»

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at gravferdsforvaltningen står overfor betydelige ut-

fordringer i årene som kommer, både når det gjelder arealknapphet, kapasitet og økonomiske rammebetingelser.

Disse medlemmer mener det er en åpenbar inkonsistens i dagens regelverk at kistegravlegging er gratis, mens det kan pålegges avgift for kremasjon. Dette er særlig problematisk når over halvparten av befolkningen nå velger kremasjon. Disse medlemmer mener det er behov for å utrede hvordan gravferdsformene kan likestilles i større grad enn i dag, slik at innbyggerne kan ta sine valg uavhengig av gebyrstrukturer, og for å stimulere til mer arealeffektive løsninger. Disse medlemmer er samtidig opptatt av at eventuelle fremtidige endringer i gravferdslovgivning ikke skal gå på bekostning av kommunenes økonomiske handlingsrom. Større endringer må derfor vurderes i sammenheng med ordinære budsjettprosesser.

Samtidig vil disse medlemmer understreke at mange kommuner, spesielt i byområder, har store utfordringer med å finne tilstrekkelig areal til nye gravlunder. Opparbeidelse av nye gravfelt er forbundet med svært høye kostnader, der en enkelt kistegrav kan koste over 50 000 kroner. En økt kremasjonsandel vil redusere behovet for slike kostbare og arealkrevende utvidelser.

Disse medlemmer viser til at pandemien avdekket alvorlige svakheter i den nasjonale gravferdsberedskapen, og mener det er viktig å styrke den sivile beredskapen og sørge for en mer langsiktig planlegging på dette feltet.

Disse medlemmer vil understreke at en nasjonal plan for gravferdssektoren ikke bare må handle om statlige bevilgninger, men i stor grad om organisering. Disse medlemmer mener planen må inkludere en kartlegging av interkommunale samarbeidsmodeller, som kan gi bedre utnyttelse av eksisterende kapasitet og kompetanse.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne vil understreke at en verdig og likeverdig gravferdsordning er en grunnleggende del av velferdssamfunnet. Disse medlemmer viser til at en økende andel av gravferder i Norge skjer ved kremasjon, og at dagens ordning – hvor kistegrav som hovedregel er gratis, mens kremasjon kan medføre betydelige kostnader, kan bidra til økonomiske og livssynsmessige forskjeller. Disse medlemmer mener det er et viktig prinsipp at alle skal ha lik tilgang til en verdig gravferd uavhengig av økonomi og bosted, og støtter intensjonen bak representantforslaget.

Disse medlemmer viser til forslag om at Stortinget ber regjeringen sørge for økt krematorium- og kjøleromskapasitet i tråd med etterspørsel og beredskapsbehov, samt legge frem en plan i forbindelse med

statsbudsjettet for 2027. Disse medlemmer vil peke på at behovet for tilstrekkelig kapasitet og god beredskap er viktig. Samtidig innebærer en slik opptrapping betydelige investeringer og langsiktige driftsforpliktelser. Disse medlemmer mener at spørsmål om utbyggingstakt, finansiering og organisering må utredes grundig og vurderes i en helhetlig budsjettmessig sammenheng. På denne bakgrunn støtter disse medlemmer ikke forslaget.

Disse medlemmer viser til forslag om at Stortinget ber regjeringen sikre at gravlegging skal være gratis uavhengig av gravleggingsform, og legge frem forslag om avvikling av kremasjonsavgiften. Disse medlemmer vil understreke at målet om økonomisk likebehandling er viktig og i tråd med prinsippet om universelle velferdsordninger. Disse medlemmer viser samtidig til at en slik omlegging vil ha betydelige økonomiske konsekvenser for det offentlige, og at det er behov for nærmere utredning av hvordan ordningen skal finansieres og innrettes. Disse medlemmer mener derfor at spørsmålet bør behandles i forbindelse med de ordinære budsjettprosessene, og støtter på denne bakgrunn ikke forslaget.

Disse medlemmer viser til forslag om at Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å klargjøre lovverket, tydeliggjøre ansvars plassering og sikre tilstrekkelig gravferdsberedskap. Disse medlemmer deler vurderingen av at tydelige rammer og god beredskap er viktig. Samtidig mener disse medlemmer at behovet for eventuelle lovendringer og nye tiltak må utredes nærmere, herunder hvilke økonomiske og administrative konsekvenser dette vil innebære. Disse medlemmer støtter på denne bakgrunn ikke forslaget.

Disse medlemmer vil samtidig peke på behovet for å følge opp sentrale utfordringer i gravferdssektoren gjennom ytterligere utredning og målrettede tiltak. Disse medlemmer mener videre at det er behov for tiltak som kan bidra til å redusere de samlede kostnadene ved gravferd, uavhengig av gravferdsform, og sikre en mer ryddig og transparent gravferdsbransje. Disse medlemmer vil peke på at dagens regelverk for gravferdsstønad etter folketrygdloven kapittel 7 i begrenset grad sikrer likebehandling og forutsigbarhet for de etterlatte. Særlig gjelder dette stønad til båretransport etter § 7-3, hvor det gis dekning for «nødvendige utgifter» uten nærmere nasjonale standarder for beregning av kostnader. For kort tid siden kunne vi lese på NRK at et begravelsesbyrå fikk nesten fire ganger så mye i refusjon for transport av fostre til obduksjon enn avtalt med sykehuset. Nav uttaler selv i artikkelen at dagens system er et tillitsbasert system, og det foreligger dermed ikke standardiserte satser slik som for eksempel ved statens satser for pasientreiser.

Disse medlemmer mener at fraværet av tydelige rammer kan bidra til uoversiktlige prisforhold og uheldige forskjeller i praksis. Videre vil disse medlemmer understreke at gravferds markedet kjennetegnes av en situasjon hvor etterlatte står i en sårbar livssituasjon og har begrenset mulighet til å orientere seg om pris og kvalitet. Dette tilsier etter disse medlemmers syn behov for økt transparens, tydeligere krav til aktørene i bransjen og et bedre kunnskapsgrunnlag for videre politikktutforming.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede og komme tilbake til Stortinget med forslag til tydeligere regulering av stønad til båretransport etter folketrygdloven § 7-3, herunder vurdere behovet for nasjonale satser eller standarder for beregning av transportkostnader, for å sikre likebehandling og forutsigbarhet og hindre urimeelige prisforskjeller.»

«Stortinget ber regjeringen utrede og fremme forslag til tiltak som kan bidra til økt prisgjennomsiktighet og mer forutsigbare kostnader i gravferds markedet, herunder vurdere krav til standardisert informasjon om priser og tjenester fra gravferdsbyråer.»

«Stortinget ber regjeringen utrede og fremme forslag til krav om kompetanse, kvalifikasjoner og eventuell godkjenningsordning for virksomheter som tilbyr gravferdstjenester, med sikte på å sikre kvalitet, verdighet og forsvarlig gjennomføring av gravferder.»

«Stortinget ber regjeringen utrede hvordan dagens ordninger for gravferdsstønad etter folketrygdloven kapittel 7 samlet sett påvirker økonomisk likebehandling av ulike gravferdsformer, og komme tilbake til Stortinget med en vurdering av mulige tiltak.»

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til forslag om at Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å lovfeste at krematorier kun kan være eid og drevet av det offentlige. Dette medlem vil vise til betydningen av å sikre offentlig kontroll med sentrale velferdstjenester. Gravferdsforvaltningen berører grunnleggende hensyn til verdighet, likebehandling og samfunnsansvar, og dette medlem mener at hensynet til å motvirke kommersialisering og sikre langsiktig og helhetlig planlegging taler for offentlig eierskap. Dette medlem støtter derfor dette forslaget.

Dette medlem fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å lovfeste at krematorier kun kan være eid og drevet av det offentlige (gravplassmyndigheter, kommuner og

enheter eid av slike, som interkommunale selskaper), slik at investering i og drift av krematorier ikke kan settes ut på anbud til private kommersielle selskaper.»

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti mener det er behov for å sikre lik tilgang over hele landet til likeverdig gravlegging. Dette medlem mener det er viktig at det skjer en økning i krematorium- og kjøleromskapasiteten i tråd med samfunnets etterspørsel.

Dette medlem fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for en økning i krematorium- og kjøleromskapasiteten i Norge i tråd med etterspørsel og samfunnets behov i et beredskapsperspektiv og sikre lik tilgang over hele landet. En plan for dette skal legges fram for Stortinget i forbindelse med statsbudsjettet for 2027.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet og Høyre:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen fremme nødvendige lovforslag som sikrer at det kan etableres og driftes private krematorier.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen utrede og komme tilbake til Stortinget med forslag til tydeligere regulering av stønad til båretransport etter folketrygdloven § 7-3, herunder vurdere behovet for nasjonale satser eller standarder for beregning av transportkostnader, for å sikre likebehandling og forutsigbarhet og hindre urimelige prisforskjeller.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen utrede og fremme forslag til tiltak som kan bidra til økt prisgjennomsiktighet og mer forutsigbare kostnader i gravferdsmarkedet, herunder vurdere krav til standardisert informasjon om priser og tjenester fra gravferdsbyråer.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen utrede og fremme forslag til krav om kompetanse, kvalifikasjoner og eventuell godkjenningsordning for virksomheter som tilbyr gravferdstjenester, med sikte på å sikre kvalitet, verdighet og forsvarlig gjennomføring av gravferder.

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen utrede hvordan dagens ordninger for gravferdsstønad etter folketrygdloven kapittel 7 samlet sett påvirker økonomisk likebehandling av ulike gravferdsformer, og komme tilbake til Stortinget med en vurdering av mulige tiltak.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å lovfeste at krematorier kun kan være eid og drevet av det offentlige (gravplassmyndigheter, kommuner og enheter eid av slike, som interkommunale selskaper), slik at investering i og drift av krematorier ikke kan settes ut på anbud til private kommersielle selskaper.

Forslag fra Kristelig Folkeparti:

Forslag 7

Stortinget ber regjeringen sørge for en økning i krematorium- og kjøleromskapasiteten i Norge i tråd med etterspørsel og samfunnets behov i et beredskapsperspektiv og sikre lik tilgang over hele landet. En plan for dette skal legges fram for Stortinget i forbindelse med statsbudsjettet for 2027.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene i komiteen fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rå Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:209 S (2025–2026) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjersti Toppe, Bengt Fasteraune og Bent-Joacim Bentzen om et gratis og likeverdig kremasjonstilbud – vedtas ikke.

Oslo, i familie- og kulturkomiteen, den 21. mai 2026

Bente Estil

leder og ordfører

DET KONGELIGE BARNE-
OG FAMILIEDEPARTEMENT

Statsråden

Stortinget
Familie- og kulturkomiteen
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

26/1096-

22. april 2026

Dokument 8:209 S (2025-2026) Representantforslag om et gratis og likeverdig kremasjonstilbud

Jeg viser til brev 26. mars 2026 fra Familie- og kulturkomiteen med representantforslag Dokument 8:209 S (2025–2026) fra stortingsrepresentantene Kjersti Toppe, Bengt Fasteraune og Bent-Joacim Bentzen om et gratis og likeverdig kremasjonstilbud. Komiteen ber om statsrådets vurdering av forslaget. Representantene fremmet følgende forslag:

1. Stortinget ber regjeringen sørge for en økning i krematorium- og kjøleromskapasiteten i Norge i tråd med etterspørsel og samfunnets behov i et beredskapsperspektiv og sikre lik tilgang over hele landet. En plan for dette skal legges fram for Stortinget i forbindelse med statsbudsjettet for 2027.
2. Stortinget ber regjeringen sikre at gravlegging skal være gratis uavhengig av gravleggingsform (kistegrav eller kremasjon) og komme tilbake til Stortinget med forslag til hvordan dagens kremasjonsavgift kan avvikles.
3. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å lovfeste at krematorier kun kan være eid og drevet av det offentlige (gravplassmyndigheter, kommuner og enheter eid av slike, som interkommunale selskaper), slik at investering og drift av krematorium ikke kan settes ut på anbud til private kommersielle selskaper.
4. Stortinget ber regjeringen snarest fremme forslag om å klargjøre lovverket og sørge for tydelig ansvars plassering og retningslinjer for å sikre en tilstrekkelig gravferdsberedskap.

Storingsrepresentantene Kjersti Toppe, Bengt Fasteraune og Bent-Joacim Bentzen tar opp spørsmål i Dokument 8:209 S (2025-2026) som jeg er opptatt av. Mitt departement utreder disse og tilgrensende spørsmål med sikte på å sende ut et høringsnotat.

Forslagsstillerne setter spørsmålet om kremasjonskapasitet og organisering av krematoriene inn i et beredskapsperspektiv. Beredskap er et helt sentralt hensyn og en av grunnene til å prioritere å finne gode, framtidsrettede løsninger for krematoriene og gravplassene. Som omtalt i Meld. St. 9 (2024–2025) *Totalberedskapsmeldingen Forberedt på kriser og krig* krever håndtering av situasjoner i det øvre krisespekteret at samfunnets samlede ressurser jobber sammen. Dette er også omtalt i regjeringens Nasjonal sikkerhetsstrategi (2025).

Gravplass- og krematoriesektoren utfordres framover av økende kremasjonsandel og en varslet økning i dødstill de neste tiårene, jf. SSBs befolkningsframskrivninger. Det pågår en diskusjon om hvordan utfordringene skal møtes, men vesentlig høyere dødstill og kremasjonstill ligger fortsatt fram i tid. Departementet utreder relevante spørsmål knyttet til regulering og drift av krematorier, og vil sende dette på allmenn høring til berørte aktører, i tråd med etablert praksis.

Representantenes forslag 1 er at det i forbindelse med statsbudsjettet for 2027 skal legges fram en plan for å sørge for en økning i krematorium- og kjøleromskapasiteten i Norge i tråd med etterspørsel og samfunnets behov i et beredskapsperspektiv samt sikre lik tilgang til kremasjon over hele landet.

Gravferd og gravplasser er en viktig tjeneste for folk og lokalmiljø. Gravplassloven legger ansvaret for tilstrekkelig gravareal til kommunen, og lokalnivået har i over 100 år også tatt ansvar for å bygge krematorier i samsvar med behovet. Kravene til rensing av røyken fra krematoriene fra 2007, førte til nedleggelse og til investeringer i renseanlegg og nye krematorier. Kommunene og gravplassmyndighetene viste at de tar ansvar for kremasjonstjenester. Krematorier har aldri vært et statlig ansvar i Norge. Fordi kremasjon og urnegraver kan ha arealmessige og kostnadmessige fordeler sammenlignet med kistegravlegging, antar jeg kommunene vil vurdere å investere i kremasjonskapasitet. Selv om det kan være arbeidskrevende å få på plass interkommunale samarbeid om felles investeringer og lokaliseringsbeslutninger, er min vurdering at det vil gi dårligere resultater og være prinsipielt uheldig med statlig styring av hvor krematoriene skal ligge og ev. hvem som skal samarbeide.

Folketrygdens stønad til bæretransport i forbindelse med kremasjon sikrer at kremasjon er et tilgjengelig alternativ over hele landet.

Kjøleromskapasiteten reiser egne spørsmål som må utredes nærmere.

Representantenes forslag 2 er at departementet skal fremme forslag til hvordan dagens kremasjonsavgift kan avvikles for å sikre at gravlegging skal være gratis uavhengig av gravleggingsform (kistegrav eller kremasjon).

Kremasjonsavgiften er en avgift kommunene kan kreve inn. Det er opp til kommunene hva etterlatte må betale for kremasjon. Hjemmelen for kremasjonsavgiften ligger i lov. Stortinget tok stilling til spørsmålet om å fjerne kremasjonsavgiften i 2020 da ny trossamfunnslov ble behandlet, jf. Innst. 208 L (2019–2020). Avgiften ble da ikke fjernet. Dersom kremasjon skal være kostnadsfritt for de etterlatte, må inntektsbortfallet for kommunene kompenseres i rammetilskuddet til kommunene som finansierer den lokale gravplassmyndigheten. Denne utgiftsveksten må i budsjettsammenheng veies mot andre formål.

Representantenes forslag 3 er at departementet fremmer forslag om å lovfeste at krematorier kun kan være eid og drevet av det offentlige (gravplassmyndigheter, kommuner og enheter eid av slike, som interkommunale selskaper), slik at investering og drift av krematorium ikke kan settes ut på anbud til private kommersielle selskaper.

Etter regjeringens syn følger det allerede av dagens gravplasslov at private, kommersielle selskaper ikke kan drive krematorier. Selv om ordlyden i gravplassloven ikke uttrykkelig avgjør spørsmålet, følger det av det samlede rettskildebildet at gravplassloven ikke åpner for at private kommersielle aktører kan få tillatelse til å anlegge krematorium. Dette ble lagt til grunn i departementets vedtak 23. juni og 15. juli 2025 og i vedtak 19. september 2025 fra Kongen i statsråd, hvor fire privateide aksjeselskaper fikk avslag på søknad om å anlegge krematorium. Dette tilsvarer rettstilstanden i Finland og Sverige, der private ikke kan etablere krematorier. I Danmark og Finland gjelder et utbytteforbud for krematorier.

Departementet mener at rettstilstanden er klar på dette punktet.

Representantenes forslag 4 er at departementet fremmer forslag om å klargjøre lovverket og sørge for tydelig ansvars plassering og retningslinjer for å sikre en tilstrekkelig gravferdsberedskap.

Gravplasslovens sentrale krav til beredskap følger av § 2 første ledd som krever at det i hver kommune skal «være en eller flere gravplasser av slik størrelse at det til enhver tid er ledige graver for minst 3 pst av kommunens befolkning». Departementet har tolket bestemmelsen slik at arealet som inngår i gravreserven må være regulert til formålet og være klart til å tas i bruk. En spørreundersøkelse fra 2023 i regi av Hovedorganisasjonen KA tyder på at kravet er oppfylt de fleste steder. Loven stiller ikke krav til kremasjonskapasiteten.

Beredskap er langsiktig arbeid. Det er tjenlig med klare plikter og ønskelig med god veiledning til dem som har beredkapsoppgavene lokalt. Det kan være aktuelt å utrede behovet for lovendringer i den retning forslagsstillerne foreslår. Dette vil jeg ev. komme tilbake til i et senere lovarbeid.

Jeg oppfatter at stortingsrepresentantene Kjersti Toppe, Bengt Fasteraune og Bent-Joacim Bentzen har mange av de samme ambisjonene for gravplass- og krematoriesektoren som meg. Dokument 8:209 S (2025-2026) peker på enkelte av spørsmålene mitt departement

arbeider med å bidra til å løse. Jeg har ovenfor forklart hvorfor jeg mener spørsmålene om kremasjonskapasitet, organisering og beredskap bør løses på andre måter enn representantene foreslår i Dokument 8:209 S (2025-2026). Jeg imøteser høringsvarene i høringen departementet forbereder. Det vil gi grunnlag for en ev. proposisjon til Stortinget

Med hilsen

A handwritten signature in black ink, reading "Lene Vågslid". The signature is written in a cursive, flowing style.

Lene Vågslid

Brevet er elektronisk godkjent

